

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Gjentagelsen

Citation: Kierkegaard, Søren: "Gjentagelsen", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 4*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1997, s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-g-txt-shoot-id53ee1cd4-ccf8-4bf3-9e57-52045fb3a3d9.pdf> (tilgået 16. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 4

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

d. 15 Aug.

Min tause Medvider!

Det vil maaskee dog forundre Dem nu pludselig at modtage et Brev fra den, der vel længst for Dem var død og saa godt som glemt, eller glemt og saa godt som død. Videre Forundring tør jeg ikke regne paa. Jeg forestiller mig, at De i samme Øieblik vil ligesom tage min Historie frem og sige: rigtig, det var ham med den ulykkelige Forelskelse; hvor var det vi slap? naa naa, ja! saa vil vel Symptomerne være disse. Det er i Sandhed forfærdeligt med Deres Rolighed! Naar jeg tænker derpaa, koger Blodet i mig, og dog kan jeg ikke løsrive mig; med en besynderlig Magt fængsler De mig til Dem. At tale med Dem har noget ubeskriveligt Lindrende og Velgjørende; thi det er som talte man med sig selv eller med en Idee. Naar man da har udtalt sig og fundet Husvalse i denne Udtømmelse, og da pludselig seer Deres uforandrede Mine, og betænker, at det er et Menneske, der staaer for Een, et uhyre klogt Menneske, man har talt med, saa bliver man ganske bange. Herre Gud den Sørgende er altid lidt ærekyr i Forhold til sin Sorg. Han vil ikke betro sig til Enhver, han fordrer Taushed. Den kan man nu være sikker nok paa hos Dem. Og dog, naar man ret har trøstet sig derved, bliver man angst igjen; thi denne Deres Taushed, der er tausere end Graven, den eier formodentlig mange lignende Deposita. Om ethvert veed De Beskeed, løber ikke surr, kan i næste Secund tage en anden Hemmelighed frem og begynde, hvor De slap. Da fortryder man at have betroet sig til Dem. Herre Gud! den Sørgende er lidt ærekyr paa sin Sorg. Han vil, at den, han indvier i den, skal føle hele dens Vægt og Betydning. De sviger ikke Eens Forventning; thi De fatter den fineste Nuance bedre end Een selv. I næste Øieblik fortvivler jeg over den Overlegenhed, der hører til saaledes at vide Beskeed om Alt, at Intet er nyt eller ubekjendt. Dersom jeg var Selvhersker over alle Mennesker, da Gud hjælpe Dem! Jeg førte Dem indespærret med mig i et Buur, at De alene maatte tilhøre mig. Og da vilde jeg formodentlig berede mig selv den piinligste Angst ved daglig at see Dem. De har en dæmonisk Magt, der kan friste et Menneske til at ville vove Alt, til at ville have Kræfter, som han ellers ikke har, som han ellers ikke attraaer, blot saa længe De seer paa ham, til at ville synes, hvad han ikke er, blot for at købe dette anerkjendende Smil, der belønner ubeskriveligt. Jeg gad gjerne see Dem hele Dagen, høre paa Dem Natten med, og dog naar jeg skulde handle, vilde jeg for ingen Priis gjøre det i Deres Nærværelse. De kunde med et Ord forvirre Alt. Jeg har ikke Mod til ligeoverfor Dem at tilstaae min Svaghed; hvis jeg engang havde gjort det, da blev jeg det feigeste Menneske af alle, fordi det vilde synes mig, at jeg havde tabt Alt. Saaledes fængsler De mig med en ubeskrivelig Magt, og den samme Magt ængster mig, saaledes beundrer jeg Dem, og dog er det stundom for mig, som var De sindssvag. Eller er det ikke en Art af Sindssvaghed, i den Grad at have underlagt enhver Lidenskab, enhver Hjertets Rørelse, enhver Stemning under Reflexionens kolde Regimente! Er det ikke Sindssvaghed saaledes at være normal, blot Idee, ikke Menneske, ikke som vi Andre, bøielig og givende efter, fortabt og fortabende sig! Er det ikke Sindssvaghed saaledes altid at være vaagen, altid bevidst, aldrig dunkel og drømmende! – I dette Øieblik turde jeg ikke see Dem, og dog kan jeg ikke undvære Dem. Derfor skriver jeg, og beder endelig ikke at uleilige Dem med Svar. For en Sikkerheds Skyld indeholder mit Brev ingen Adresse. Saaledes ønsker jeg det, saa gjør det godt at skrive til Dem, saa er jeg tryk, og glad ved Dem.

Deres Plan var fortræffelig, ja mageløs. Endnu kan jeg i enkelte Øieblkke som et Barn gribe efter den heroiske Skikkelse, De engang holdt op for mit beundrende Blik med den Forklaring, at det var min Fremtid, den heroiske Skikkelse, der skulde have gjort mig selv til en Heros, hvis jeg havde havt Kraft til at iføre mig den. I sin Tid henrev den mig med al Illusionens Magt i en fuldkommen Phantasi-Beruselse. Saaledes at afslutte sit hele Liv for en eneste Piges Skyld! At gjøre sig til en Skurk, en Bedrager alene for at vise, i hvilken Priis man holdt hende, thi for en Ubetydelighed offerer man ikke sin Ære! At brændemærke sig selv, at forspilde sit Liv! At paatage sig Hævnens Gjerning og fuldkomme den ganske anderledes end Menneskenes tomme Passiar formaaer det! Saaledes at være Heros, ikke i Verdens Øine, men i sig selv, Intet at kunne beraabe sig paa mod Menneskene, men levende indmuret i sin Personlighed, i sig selv at have sit eget Vidne, sin egen Dommer, sin egen Anklager og i sig den eneste! At give sit fremtidige Liv til Priis for den Krydsen af Tanker, der vel maatte være Følgen af et saadant Skridt, hvorved man paa en Maade menneskelig talt gav Afkald paa Forstanden! At gjøre alt Dette for en Piges Skyld! Og hvis det lod sig gjøre om, da, som De bemærkede, at have gjort en Pige den ridderligste og mest erotiske Compliment, der overgik enhver selv den eventyrligste Bedrift, netop fordi man kun havde brugt sig selv. Denne Yttring gjorde et dybt Indtryk paa mig. Den var naturligviis ikke sagt med Sværmeri – De og Sværmeri! – Den var sagt med rolig og kold Forstandighed, med en officiel Viden, som havde De alene for den Sags Skyld gennemgaaet alle Ridder-Fortællinger. Hvad det maa være for en Tænkner at opdage en ny Kategori, det var det for mig at gjøre en Opdagelse i det erotiske Omfang.

Uheldigviis var jeg imidlertid ikke den Kunstner, der havde Kraft til en saadan Præstation, eller Udholdenhed; heldigviis saae jeg Dem kun paa afsides Steder og sjeldent. Skulde jeg have havt Dem ved Siden, kunde De have siddet i Værelset, om det saa var i en Krog, læsende, skrivende, foretagende Dem det Uvedkommende og dog, det veed jeg kun for godt, og dog opmærksom paa Alt – jeg troer jeg havde begyndt derpaa. Hvis det var skeet, det havde været forfærdeligt. Eller er det ikke forfærdeligt saaledes med kold Rolighed Dag efter Dag at hexe den Elskede ind i en Usandhed! Og sæt hun havde grebet til Midler, som stode til hendes Raadighed – de qvindelige Besværgelser; sæt hun med Taarer havde bedet mig, besværgt mig ved min Ære, min Samvittighed, min Salighed, min Fred i Liv og Død, min Fred baade her og hisset! Det

gyser i mig blot ved Tanken derom.

Jeg har ikke glemt de enkelte Vink, De henkastede, som jeg da overhovedet ikke vovede at opponere og kun var altfor fortryllet. »Dersom en Pige er i Retten, naar hun bruger disse Midler, saa skal man lade dem virke paa sig, ja hvad mere er, man kommer hende til Hjælp i Anvendelsen. I Forhold til en Pige er man ridderlig nok til ikke blot at være sig selv, men tillige Actor paa hendes Vegne. Er hun ikke i Retten, da har det Intet at betyde, man lader dem glide af.« Det er sandt, absolut, fuldkommen sandt, men denne Forstandighed har jeg ikke. »Hvilken taabelig Modsigelse, man ofte møder i Menneskenes Feighed og Mod. Man frygter at see det Forfærdelige, men man har Mod til at gjøre det. De forlader Pigen; dette er det Forfærdelige. Dertil har De Mod; men at see hende blegne, tælle hendes Taarer, være Vidne til hendes Nød, dertil har De ikke Mod. Og dog er dette jo Intet mod det Andet. Veed De hvad De vil, hvorfor og hvorvidt, saa bør De see, bør De respektere ethvert Argument, og ikke liste Dem fra Noget i Haab om, at Deres Phantasi er sløvere end Virkeligheden. Herved bedrager De Dem da ogsaa selv; thi Deres levende Phantasi vil reise sig ganske anderledes, naar engang Tiden kommer, da De skal forestille Dem hendes Nød, end naar De har seet den, har hjulpet hende til at gjøre Alt saa ængstende for Dem og rædsomt som muligt.« Det er sandt, hvert Ord er sandt, men det er en Sandhed, som var Verden død, saa kold og saa consequent er den. Den overbeviser mig ikke, den bevæger mig ikke. Jeg tilstaaer det, jeg er svag, jeg var svag, jeg bliver aldrig saaledes stærk eller uforfærdet. Betænk dog Alt, tænk Dem i mit Sted, men glem ikke, at De virkelig elsker saa høit, som jeg elskede hende. Jeg er overbeviist om, De seirede, De trængte igjennem, De overvandt alle Rædsler, De fik hende bedaaret i Deres Falsum. Hvad vilde skee? Dersom ikke det Heldigste skete, at i samme Øieblik som Anstrængelsen var forbi, Deres Haar blev graat, og Deres Sjæl en Time efter havde udaandet, da maatte jo, som Deres Plan ogsaa gik ud paa, dette Falsum fortsættes. Det vilde lykkes Dem, derom er jeg overbeviist. Frygter De ikke for at tabe Forstanden? Frygter De ikke for at løbe vild i en forfærdelig Lidenskab, som man kalder Foragt for Mennesker? Saaledes at have Ret, at være trofast, og dog give sig hen som en Skurk, og nu i sit Bedrag haane al den Jammerlighed, der ofte nok bryster sig, men ogsaa spotte det Bedre i Verden! At et Hoved skulde kunne udholde Sligt! Mener De ikke, at det vilde blive fornødent, ofte at staae op i Natten og drikke et Glas koldt Vand, eller at sidde ved Siden af sit Leie og regne efter! Sæt jeg havde begyndt derpaa, Fortsættelsen var umulig at udholde. Jeg valgte et andet Middel, forlod i al Stilhed Kjøbenhavn og gik til Stockholm. Efter Deres Plan havde dette været urigtigt. Jeg burde have reist aabenlyst. Tænk Dem, at hun havde staaet paa Toldboden, det gyser i mig. Tænk Dem, at jeg først fik Øie paa hende i det Secund, da Maskineriet sattes i Gang. Jeg troer, jeg havde mistet Forstanden. Jeg tvivler ikke paa, at De havde havt Kraft til at forblive rolig. Hvis det havde været fornødent, hvis De havde ventet, at hun skulde vise sig paa Toldboden, havde De taget Sypigen med og reist med hende. Hvis det havde været fornødent, havde De ikke blot underkjøbt en Pige, men blot for at tjene den Elskede, forført en Pige, virkelig forført, skjendt og brændt, hvis det gjordes behov. Men sæt De engang pludselig var vaagnet op i Natten, og ikke havde kunnet kjende Dem selv, havde forvexlet Dem selv med den Skikkelse, De brugde til Deres fromme Bedrag. Thi det maa jeg tilstaae, De meente visselig ikke, at man letsindig skulde begynde paa Sligt, ja De lod endog et Ord falde om, at denne Methode aldrig kunde blive absolut nødvendig, uden Pigens egen Skyld, hvad enten hun havde været tankeløs nok til ikke at mærke Sympathiens Mindelse, eller selvkjærlig nok til at lade den gaae over. Men netop dette – vilde der da ikke komme et Øieblik, hvor hun vilde forstaae, hvad hun burde have gjort, vilde fortvivle over Følgerne af at hun undlod det, hvilke dog ikke saa meget havde deres Grund i hendes Haardhed, som i den Andens hele Personlighed. Var det ikke gaaet hende, som det var gaaet mig? Hun havde ikke anet, ikke drømt, hvilke Kræfter hun satte i Bevægelse, paa hvilke Lidenskaber hun spillede, og saaledes var hun jo bleven skyldig i Alt, skjønt uskyldig. Var det ikke at være for stræng mod hende! Naar jeg i denne Henseende skulde gjøre Noget, da vilde jeg heller skjende, blive vred, men denne tause objektive Fordømmelse!

Nei! Nei! Nei! jeg kunde ikke, jeg kan ikke, jeg vil ikke, ikke for Alt vil jeg gjøre det. Nei! Nei! Nei! jeg kunde fortvivle over disse Skrifte tegn, der staae kolde og som ørkesløse Dagdrivere ved Siden af hinanden, og det ene Nei siger ikke mere end det andet. De skulde høre Lidenskabens i mig modulere dem. Gid jeg stod hos Dem, gid jeg med mit sidste Nei kunde løsrive mig fra Dem, som Don Juan fra Commandanten, hvis Haand ikke er mere kold end den Forstandighed, hvormed De uimodstaaelig river mig hen. Og dog stod jeg for Dem, sagde jeg vel neppe mere end eet Nei; thi inden jeg kom videre, havde De vel afbrudt mig med det kolde Svar: ja! ja!

Det jeg gjorde var noget meget maadeligt og fuskeragtigt. Smil kun ad mig. Naar en Svømmer, der er vant til at springe ud fra Masten af et Skib og at gjøre Saltomortaler inden han naaer Vandet, opfordrer en Anden til at følge Exemplet, og denne Anden istedet derfor gaaer hen til Trappen, stikker først det ene Been ud, saa det andet, og derpaa lader sig dumpe – saa, ja saa behøver jeg ikke at faae at vide, hvad den Første gjør. En Dag udeblev jeg, uden at have sagt hende et Ord, jeg gik ombord paa Dampskibet til Stockholm, flygtede bort, skjulende mig for Alle. Gud i Himlene hjælpe hende til selv at finde en Forklaring! Har De ikke seet hende – den Pige, jeg aldrig nævner ved Navn, hvis Navn jeg ikke var Menneske for at skrive; thi min Haand vilde ryste af Forfærdelse. Har De seet hende? Er hun bleg, eller maaskee død, sørger hun, har hun smedet en Forklaring, der trøster hende, er hendes Gang endnu let, eller er hendes Hoved bøiet og hendes Skikkelse besværet! Store Gud, min Phantasi kan tjene mig med Alt. Er hendes Læber blege, disse Læber, som jeg beundrede, om jeg end kun tillod mig at kysse hendes Haand. Er hun mødig og tankefuld, hun der

var salig som et Barn! Skriv, jeg beder Dem. Nei skriv ikke, jeg vil intet Brev have fra Dem, Intet høre om hende, jeg troer Intet, ikke et Menneske, ikke hende selv. Om hun stod lyslevende for mig, om hun var freidigere end nogensinde, jeg blev ikke glad, jeg troede hende ikke, jeg troede, det var et Bedrag for at spotte eller for at trøste mig. Har De seet hende? Nei! jeg haaber, at De ikke har tilladt Dem at see hende, eller at blande Dem ind i min Kjærlighedshistorie. Dersom jeg faaer det at vide! Naar en Pige bliver ulykkelig, da komme strax alle disse hungrige Uhyrer, der ville mætte deres psykologiske Sult og Tørst eller skrive Noveller. Blot jeg turde styrte frem og idetmindste holde disse Spyfluer borte fra den Frugt, der var mig sødere end Alt, finere, ømmere at see til end en Fersken, naar den i sit lykkeligste Øieblik pynter sig herligst i Silke og Fløiel.

Hvad jeg nu gjør? Jeg begynder forfra, og derpaa begynder jeg bagfra. Jeg flyer enhver udvortes Mindelse om det Hele, medens min Sjæl Dag og Nat, vaagen og i Drømme, sysler uafsladelig dermed. Hendes Navn nævner jeg aldrig, og jeg takker Skjebnen for, at jeg ved en Misforstaaelse har faaet et falskt Navn. Et Navn, mit Navn – det tilhører jo egentlig hende. Gid jeg kunde blive af med det. Mit eget Navn er nok til at minde mig om Alt, og hele Tilværelsen synes mig kun at indeholde Allusioner til dette Forbigangne. Dagen før min Afreise læste jeg i Adresseavisen: »at 16 Alen svært sort Silketøi var til Salg paa Grund af anden Bestemmelse.« Hvilken kunde den første Bestemmelse være, maaskee en Brudekjole! At jeg ikke ogsaa kan sælge mit Navn i Avisen paa Grund af forandret Bestemmelse. Om en vældig Aand tog mit Navn fra mig, og bød mig det tilbage, prangende med uddødelig Hæder, jeg vilde kaste det bort, langt bort, jeg vilde tigge om det ubetydeligste, det mest intetsigende, at blive kaldt Nr. 14 som en af de blaae Drengene. Hvad hjalp et Navn mig, som ikke er mit, hvad hjalp et herligt Navn mig, om det var mit;

thi hvad er Navnkundigheds smigrende Røst
Mod et Elskovs Suk fra en Jomfrues Bryst.

Hvad jeg nu gjør? Jeg gaaer i Søvn om Dagen og ligger vaagen om Natten. Jeg er flittig og stræbsom, et Mynster paa Huslighed og Hjemmeflid, jeg væder Fingeren, jeg træder med Benet, jeg standser Hjulet, sætter Tenen i Gang – jeg spinder. Men naar jeg om Aftenen skal sætte Rokken hen, saa var der ingen, og hvor det Spundne er bleven af, det veed min Kat. Jeg er rastløs og ferm, ufortrøden, men hvor bliver Alt af; den, der træder Tørv, udretter Mirakler mod mig. Kort, hvis De vil forstaae, hvis De vil have en Forestilling om min ufrugtbare Gjærning, saa forstaae Digterens Ord aandeligt om mine Tanker, det er Alt, hvad jeg kan sige:

Die Wolken treiben hin und her,
Sie sind so matt, sie sind so schwer;
Da stürzen rauschend sie herab,
Der Schoos der Erde wird ihr Grab.

Mere behøver jeg vel ikke at sige Dem, eller rettere, jeg behøvede snarere Dem for at kunne sige Mere, for forstandigt og klart at kunne udtrykke, hvad min famlende Tanke kun afsindigt kan lade forstaae.

Hvis jeg vilde fuldstændigt fortælle Alt, vilde mit Brev blive uendeligt langt, idetmindste ligesaa langt som et ondt Aar, og som de Tider, om hvilke der staaer: de behage mig ikke. Den Fordeel har jeg dog, at jeg overalt ligegodt kan bryde af, saaledes som jeg hvert Øieblik kan klippe den Traad over, jeg selv spinder. Hermed Gud befalet. Den, der troer paa Tilværelsen, han har godt assureret, han opnaaer Alt, ligesaavist som den Mand skjuler sin Følelse, der holder en Hat uden Pul for sit bedende Ansigt.

Min Herre! jeg har den Ære o. s. v.

– ja enten jeg vil eller ei bliver jeg dog

Deres

hengivne, navnløse Ven.